

Sborník muzea Českého lesa v Tachově 39/2025

**SBORNÍK
MUZEA ČESKÉHO LESA
V TACHOVĚ**

39/2025

Martin Liška: Vzácnější druhy vrubozobých (*Anseriformes*) na rybnících Tachovské brázdy v sezóně 2023

V hnízdní sezóně 2023 proběhlo na souboru 200 rybníků v Tachovské brázdě sčítání vodních ptáků tzv. „metodou dvou kontrol“, předkládaný článek shrnuje poznatky získané o jedenácti vzácnějších druzích řádu vrubozobých. U nejvzácnějších druhů jsou v článku vyjmenovány i konkrétní hnízdní lokality, u všech druhů je připojen odhad početnosti v oblasti v hnízdní sezóně 2023. Je zmíněno i pozorování jednoho druhu, který dle dostupných informací nebyl dosud v Tachovské brázdě zaznamenán – kachničky mandarinské (*Aix galericulata*).

Zdeněk Procházka: Hrad Prostiboř válcové věže zbavený?

Autor na základě znalostí stavební historie místa snáší argumenty pro a proti, zda pojednávaný hrad v Prostiboři měl či neměl válcovou věž, zvanou bergfrit. Zamyšlení patrně vyvolala existence dvou jeho vyobrazení, jednou s věží, jednou bez ní. Obhájci věže mají silnou oporu ve zmínkách topografa Schallera (ten to napsal v době, kdy ji hrad ještě měl mít), který uvádí konkrétní zprávy o této stavbě, zatímco ostatní, kteří si myslí, že věž patrně nikdy neexistovala (ti lepší z nich se vyjadřují opatrně, jistotu nemají), neboť existuje série nepřímých indicií, která jejich názor potvrzuje. Ve vší té nejistotě čtenáře zahřeje rovněž uvedený fakt, že hrad ale nesporně měl věž čtvercovou, dřevo z jejíž konstrukce nadto stavbu hradu datuje do doby kolem roku 1308.

Jiří Chleviš'an, Martin Loukota: Ves Prosetín pohledem nedestruktivní archeologie

Príspevek se věnuje nově lokalizované poloze západně od intravilánu města Bor v okrese Tachov. Tato poloha byla prozkoumána nedestruktivně za pomoci analýzy historických map, současných ortofoto snímků, a především s využitím terénního povrchového sběru. Na základě získaných dat se lze domnívat, že se jedná o středověkou zaniklou vesnici Prosetín, která zanikla za husitských válek.

Václav Fred Chvátal: Nový objev v chronologii židovského hřbitova Svojšín

Místní obec Svojšín v roce 2003 započala a v roce 2020 dokončila dlouhodobý projekt restaurování všech náhrobků na židovském hřbitově v katastrálním území Řebří. Restaurátorský zásah provedl odborný restaurátor kamene. Následně byla vypracována nová kompletní dokumentace epitařů a chronologická analýza. Na jejím základě byly vysloveny dvě hypotézy:

- 1) hřbitov byl kolem roku 1840 rozšířen na dvojnásobek rozlohy.
- 2) hřbitov měl před rozšířením starou vstupní bránu ve východní ohradní zdi, přibližně ve vzdálenosti čtvrtiny dnešní délky východní zdi od severovýchodního rohu, po rozšíření již nepoužívanou a zaslepenou.

Hypotéza č. 1 byla potvrzena archivními dokumenty, konkrétně originální mapou stabilního katastru z roku 1838, žádostí židovské obce Svojšín o rozšíření hřbitova a vyhovění této žádosti majitelem panství Klemensem von Juncker-Bigatto, obě z roku 1841. Restaurátorský zásah pokračuje opravou ohradní zdi. Při ní byla znovupostavena tzv. "nová brána" a nalezeny zbytky

"staré brány". Hypotéza č. 2 byla potvrzena fyzickým nálezem zbytku staré brány na předpokládaném místě.

Štěpán Čadek: Poslední kronika Chlapecké obecné a měšťanské (nakonec Hlavní) školy v Tachově

Tachovská chlapecká a měšťanská škola měla svůj počátek ve společně řízeném školním celku obecných a měšťanské školy (od roku 1875). Brzy (1892) se školy oddělily na dívčí a chlapecké ústavy. Pojednávání kronika (od 1938) tak začíná jako záznam o existenci obou chlapeckých ústavů, ale už od následujícího školního roku jsme svědky rozdělení i tohoto spojení a kronika č. 5 se tak nadále (školní rok 1939/40) stává záznamem o existenci pouze chlapecké měšťanské školy, od roku 1941 nově jako Hlavní školy (šestileté). Přes unisexuální výuku od roku 1939 obě tachovské měšťanské (i obecné) školy zůstaly v zásadě jako předtím, ovšem jistý menší počet žactva opačného pohlaví se (alespoň na chlapecké měšťanské/hlavní škole) skutečně vyskytoval. Tento stav setrval až do roku 1945. Kronika se dá v zásadě rozdělit na polovinu první, velmi podrobnou a s příměsí politických událostí, to je období 1938–40 (2 školní ročníky). Druhá půle už je mnohem méně sdílná a týká se postupně v podstatě jen školních událostí. To je období 1940–45 (5 ročníků). V prvním období jsme svědky zejména přechodu na normy říšského školství. V druhém období nepřehlédneme zejména úbytek učitelů povolávaných do války a snahy o zaplnění jejich místa. Kronika je součástí omezeného množství pramenů k období Sudetské župy, a tak má větší cenu než tomu u školních kronik obecně bývá.

Jan Vladař: Havárie německých letadel na Tachovsku v období druhé světové války 1939–45 (historicko – archeologický průzkum)

Na území České republiky se z období 2. světové války dochovalo asi 2.000 míst po haváriích nebo sestřelech bojových letadel a přibližně 600 lokalit je archeologicky pozitivních. Tyto památky leteckých bojů v terénu často objevili hledači s detektory kovů. Někteří úspěšně spolupracují s archeology a historiky, většinou jsou však archeologické lokality drancovány v honbě za suvenýry a stopy leteckých bojů z krajiny úplně mizí. Na Tachovsku se jedná o případ havárie německého cvičného bombardéru Dornier Do 17 dne 28. ledna 1941 a zejména letecké střetnutí dne 20. ledna 1945, kdy se zcela mimořádně podařilo úspěšně konfrontovat historické prameny s terénním výzkumem. Dne 20. ledna 1945 provedly bombardéry americké 15. Air Force ze základen v Itálii útok na říční přístav v bavorském Regensburgu. Proti přilétajícím bombardérům se pokusilo zasáhnout několik německých stíhacích Focke-Wulfů FW 190 z Jagdgeschwader 301. Než dosáhly k proudu bombardérů, střetly se s americkým stíhacím doprovodem. V souboji nad západočeským pohraničním městem Tachov sestřelily dva americké P-51 Mustang čtyři německé stíhačky. Místo dopadu jedné německé stíhačky popsali při zahájení výzkumu po roce 1989 lesní dělníci, o dalším vyprávěli poslední pamětníci, další se podařilo zjistit z korespondence s bývalými německými obyvateli a postupně se skládal celý příběh. Vrcholem byl terénní průzkum, při kterém se podařilo odhalit místa dopadů dvou německých stíhaček a byla nalezena i identifikační známka jednoho z letců. Příběh letecké bitvy 20. ledna 1945 se podařilo vrátit do souvislostí letecké války nad Evropou.

Štěpán Čadek, Jan Edl: Bibliografie literatury k dějinám okresu Tachov 2023-2024

Recenze autorům dostupné literatury vztahující se k dějinám současného okresu Tachov vydané během období uvedených let.

Sborník byl vydán s finanční podporou města Tachova

Sborník je k dostání v recepci muzea.